

A. Nykyisiin opintoihin hakeutuminen

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
Johdanto	2
Nykyisiin opintoihin hakeutuminen -kysymykset	2
Taustatiedot lukioon hakeutumiselle	2
Lukioon hakeutuminen	2
Lukion sijainti suhteessa lukiolaisten asuin ympäristöön	3
Miksi lukiolaiset hakeutuivat lukioon?	4
Asuinpaikan ja lukion sijainnin merkitys lukiolaisten arjessa	6
Sukupuolten välinen segregaatio on havaittavissa jo 9. luokan päättötodistuksessa lukioon hakiessa.	8
Aluetyypilliset erot 9. luokan päättötodistuksessa	9
Kysymykset: Nykyisiin opintoihin hakeutuminen	10
Lähteet	10

Tiivistelmä

Suurin osa lukiolaisista aloittaa lukion suoraan peruskoulun jälkeen ja pääsee ensisijaisesti hakemaansa oppilaitokseen. Keskimääräisesti lukiolaisten 9. luokan keskiarvo on 8,71 (kh. = 0,76). Sukupuolten välillä näyttäisi kuitenkin olevan eroa peruskoulun päättötodistuksen keskiarvoissa: naisilla (ka. = 8,88, kh. = 0,70) ja miehillä (ka. = 8,50, kh. = 0,74). Keskiarvojen erot korostuvat vielä selkeämmin, kun niitä tarkastellaan keskiarvojen jakauman mukaan. Miehistä melkein puolella (49 %) oli korkeintaan 8,5:n keskiarvo, kun naisten vastaava osuus oli 29 prosenttia. Vastaavasti yli 9 keskiarvo oli 53 prosentilla naisista ja 30 prosentilla miehistä.

Lukion ja kodin välinen etäisyys on merkittävässä roolissa, kun lukiolainen valitsee opiskelupaikkaansa. Yli puolet ilmoitti asuvansa maksimissaan 5 kilometrin säteellä oppilaitoksestaan. Joka neljäs ilmoitti lukion sijainnin yhdeksi tärkeimmistä syistä hakeutua lukio-opintoihin. Kun lukiolaisilta kysyttiin, miksi he hakeutuivat juuri nykyiseen lukioonsa, melkein 70 prosenttia mainitsi yhdeksi tärkeimmäksi syyksi sen, että lukio sijaitsi lähellä kotia. Samoin joka viides ilmoitti, että kyseinen lukio on heidän kotikuntansa ainoa lukio. Tästä huolimatta vain 5 prosenttia lukiolaisista on muuttanut opiskeluidensa takia toiselle paikkakunnalle. Suurin osa lukiolaisista ei vielä muuta opiskeluidensa perässä toiselle paikkakunnalle, mutta sijainnilla on painava rooli päätöksenteossa.

Lukioon haetaan pääosin hyvien jatko-opintomahdollisuuksien, lisääjän ja yleissivistävän koulutuksen takia. Noin joka kolmannella myös vanhempien suositus tai mielipide vaikutti siihen, että opiskelija hakeutui lukioon. Toisaalta vain joka kymmenes ilmoitti opettajalla tai opinto-ohjaajalla olevan merkitystä lukioon hakeutumisessa. Kun opiskelija on päättänyt hakeutua lukio-opintoihin, tiettyyn lukioon hakeutumiseen vaikuttaa pääosin jo aikaisemmin mainittu sijainti, mutta myös ystävyssuhteilla ja lukion maineella on merkitystä. Näyttää siltä, että ainakin toistaiseksi lukiolaiset tekevät päätöksiään samoista syistä kuin aikaisemmin: miettimisaikaa tulevaisuudelle, jatko-opintoihin hakeutuminen, arjen helpottaminen ja ystävyssuhteiden ylläpitäminen.

Johdanto

Nykyisiin opintoihin hakeutuminen -osiossa lukiolaisilta kysyttiin muun muassa, oliko lukio heidän ensimmäinen hakutoiveensa, milloin he ovat aloittaneet opinnot ja miksi he päättivät hakea lukioon. Osiossa kysyttiin myös heidän 9. luokan keskiarvoaan, kodin ja lukion välistä matkaa sekä onko lukiolainen joutunut muuttamaan toiselle paikkakunnalle opintojensa vuoksi.

Ensimmäiseksi esitellään kaikki osion kysymykset sekä niiden suorat jakaumat. Tämän jälkeen tarkastelemme 9. luokan päättötodistuksen keskiarvoa sukupuolen sekä lukion aluetyypin kautta.

Nykyisiin opintoihin hakeutuminen -kysymykset

Tässä alaluvussa käsitellään Lukiolaishakutoivekyselyn ensimmäisen osion ”Nykyisiin opintoihin hakeutuminen” kysymysten suoria jakaumia. Kysymyksiin viitataan tekstissä kirjaimella a sekä kysymysten numeroilla, joita vastaavat kysymykset on ilmoitettu osion lopussa sekä erillisellä kyselylomakkeella. Esimerkiksi kysymys a2 on ”Valitsitko nykyisen lukiosi ensimmäiseksi hakutoiveeksesi yhteishaussa?” Nykyisiin opintoihin hakeutuminen -osioon kuuluu yhteensä seitsemän kysymystä, jotka on teemoitettu kahteen eri osaan: Taustatiedot lukioon hakeutumiselle (kysymykset a2, a3, a6, a7 ja a8) ja Miksi lukiolaiset hakevat lukioon opiskelemaan (kysymykset a4 ja a5).

Taustatiedot lukioon hakeutumiselle

Lukioon hakeutuminen

Melkein kaikki – 98 prosenttia vastaajista – aloittivat lukio-opinnot heti seuraavana syksynä peruskoulun päättymisen jälkeen (kysymys a3). Samoin suurin osa, 87 prosenttia vastaajista oli valinnut lukionsa ensimmäiseksi hakutoiveeksi yhteishaussa (kysymys a2). Vähän reilu kymmenes (13 %) kuitenkin ilmoitti, ettei nykyinen lukio ole ollut heidän ensimmäinen hakutoiveensa (kysymys a2). Kysymyksiin vastasi 3045 ja 3053 lukiolaista.

Näyttääkin siltä, että suurin osa lukiolaisista jatkaa 9. luokan jälkeen suoraan lukio-opintoihin ja pääsee haluamaansa lukioon. Kuitenkin reilu kymmenes ilmoitti, ettei heidän lukionsa ollut heidän ensimmäinen hakutoiveensa. Kyselyssä ei selviä, oliko heidän ensimmäinen hakutoiveensa ammattikoulu vai lukio, mikä oli hylkäämisen syy ja kuinka kaukana hyväksyminen on ollut. Vastauksista ei myöskään selviä, monentenako hakujärjestyksessä heidän nykyinen lukionsa on ollut, mikäli lukiolainen on ilmoittanut, ettei ole päässyt ensisijaisesti hakemaansa lukioon.

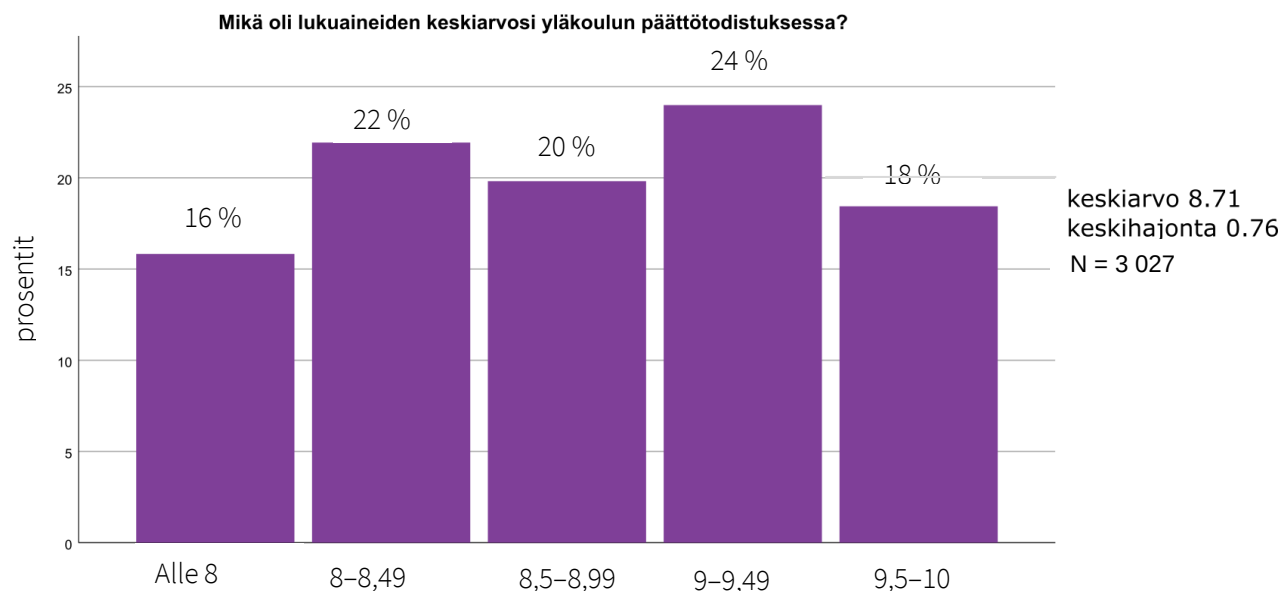
Samoin 2 prosenttia lukiolaisista ei aloita lukio-opintojaan heti seuraavana syksynä. Olisikin mielenkiintoista tarkastella, mistä taustoista nämä lukio-opiskelijat ovat tulleet. Tilastokeskuksen taulukon¹ mukaan peruskoulun 9. luokan päättäneistä vuonna 2017 alle prosentti (0,8 %) jatkoi 10. luokalle, vajaa 2 prosenttia (1,8 %) siirtyi valmistavaan koulutukseen ja 3 prosenttia (3,1 %) ei jatkanut tutkintotavoitteista opiskelua. Tilastokeskuksen² (2017) tietojen mukaan esimerkiksi vuonna 2016 kymmenennelle luokalle hakeutuvista (N = 435) melkein puolet (47,8 %) opiskeli lukiossa seuraavana vuonna. Vastaavasti valmentaviin koulutuksiin osallistuneista (N = 931) vain

alle 3 prosenttia (2,6 %) jatkoi lukioon. Koulutuksen ulkopuolelle jääneistä (N = 1 426) noin joka viides (20,2 %) päätyi lukioon, 41,2 prosenttia hakeutui ammatilliseen koulutukseen ja 38,6 prosenttia ei jatkanut opintojaan seuraavana vuonna.

Lukiolaisharjoituksessa ei ole otettu huomioon aikuislukiota tai kaksoistutkintoa suorittavia opiskelijoita, mikä voisi tulevaisuudessa olla mielekäs huomio. Esimerkiksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen³ tietojen mukaan vuonna 2017 aikuiskoulutuksen opiskelijoista (N = 2 911) hieman alle 75 prosenttia ei joko ole hankkinut perusasteen jälkeistä koulutusta tai heidän tutkintonsa on tuntematon. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet ovat seuraavaksi yleisin ryhmä, joka aloittaa aikuislukiokoulutuksen.

Kyselyyn vastanneiden lukiolaisten keskiarvo yläkoulun päättötodistuksessa (kysymys a6) oli 8,71 ja keskihajonta 0,76. Kun 9. luokan keskiarvot jaoteltiin viiteen eri luokkaan, olivat luokkien prosentuaaliset osuudet myös suhteellisen tasaiset (kuvio 1).

Kuvio 1. Mikä oli lukuaineiden keskiarvosi yläkoulun päättötodistuksessa?

Lukion sijainti suhteessa lukiolaisten asumisympäristöön

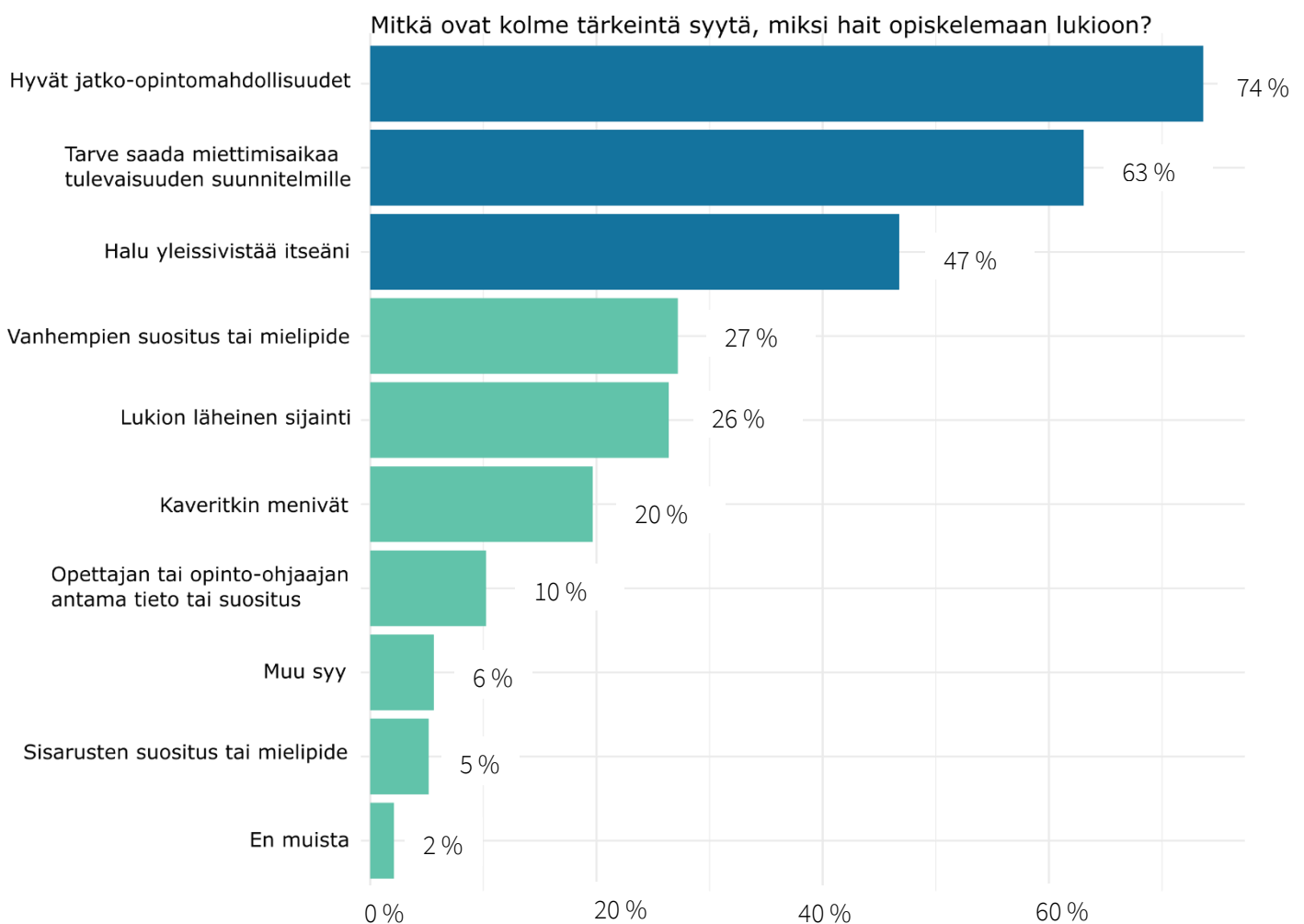
Viisi prosenttia lukiolaisista ilmoitti muuttaneensa nykyisten opintojensa vuoksi toiselle paikkakunnalle (kysymys a7). Etäisyyttä oppilaitoksen ja asuinpaikan välillä mitattiin luokittelemalla etäisyydet seitsemään eri ryhmään: 0–1 km, 1,1–3 km, 3,1–5 km, 5,1–10 km, 10,1–20 km, 20,1–50 km sekä yli 50 km (kysymys a9). Myöhemmin 20,1–50 km ja yli 50 km yhdistettiin yhdeksi luokaksi: yli 20 km (kysymys a9b).

Vähän reilu kymmenesosa (12 %) ilmoitti asuvansa 0–1 kilometrin ja noin joka neljäs (27 %) 1–3 kilometrin päässä oppilaitoksestaan. Hieman alle viidennes ilmoitti asuvansa 3–5 kilometrin (18 %) tai 5–10 kilometrin (18 %) päässä oppilaitoksestaan. 10–20 kilometrin päässä asuvien osuus oli 14 prosenttia, ja yli 20 kilometrin päässä asui 10 prosenttia. Toisin sanoen yli puolet (58 %) vastanneista asui 5 kilometrin säteeltä oppilaitoksestaan. Kysymykseen vastasi 3053 opiskelijaa.

Miksi lukiolaiset hakeutuivat lukioon?

Kyselyssä jokainen lukiolainen sai merkitä itselleen kolme tärkeintä syytä, miksi haki lukioon. Yli 70 prosenttia (74 %) ilmoitti lukioon hakeutumisen tärkeimmäksi syyksi hyvät jatko-opintomahdollisuudet (kysymys a4, kuvio 2). Seuraavaksi suosituin (63 %) oli lukiolaisten tarve saada miettimisaikaa tulevaisuuden suunnitelmille. Vähän vajaa puolet (47 %) mainitsi syyksi halun yleissivistää itseään. Reilu neljännes kertoi vanhempien suosituksen ja mielipiteen (27 %) tai lukion läheisen sijainnin (26 %) yhdeksi tärkeimmistä syistä hakea lukioon. Joka viides (20 %) taas ilmoitti hakeutuneensa lukioon, koska ”Kaveritkin menivät”. Joka kymmenes (10 %) vastasi, että hakeutui lukioon opettajan tai opinto-ohjaajan suosituksesta. Noin viisi prosenttia mainitsi sisarusten suosituksen tai mielipiteen (5 %) tai jonkin muun syyn (6 %). Kaksi prosenttia ilmoitti, ettei muista, miksi haki lukioon (kuvio 2).

Kuvio 2. Mitkä ovat kolme tärkeintä syytä, miksi hait opiskelemaan lukioon? N = 3 055

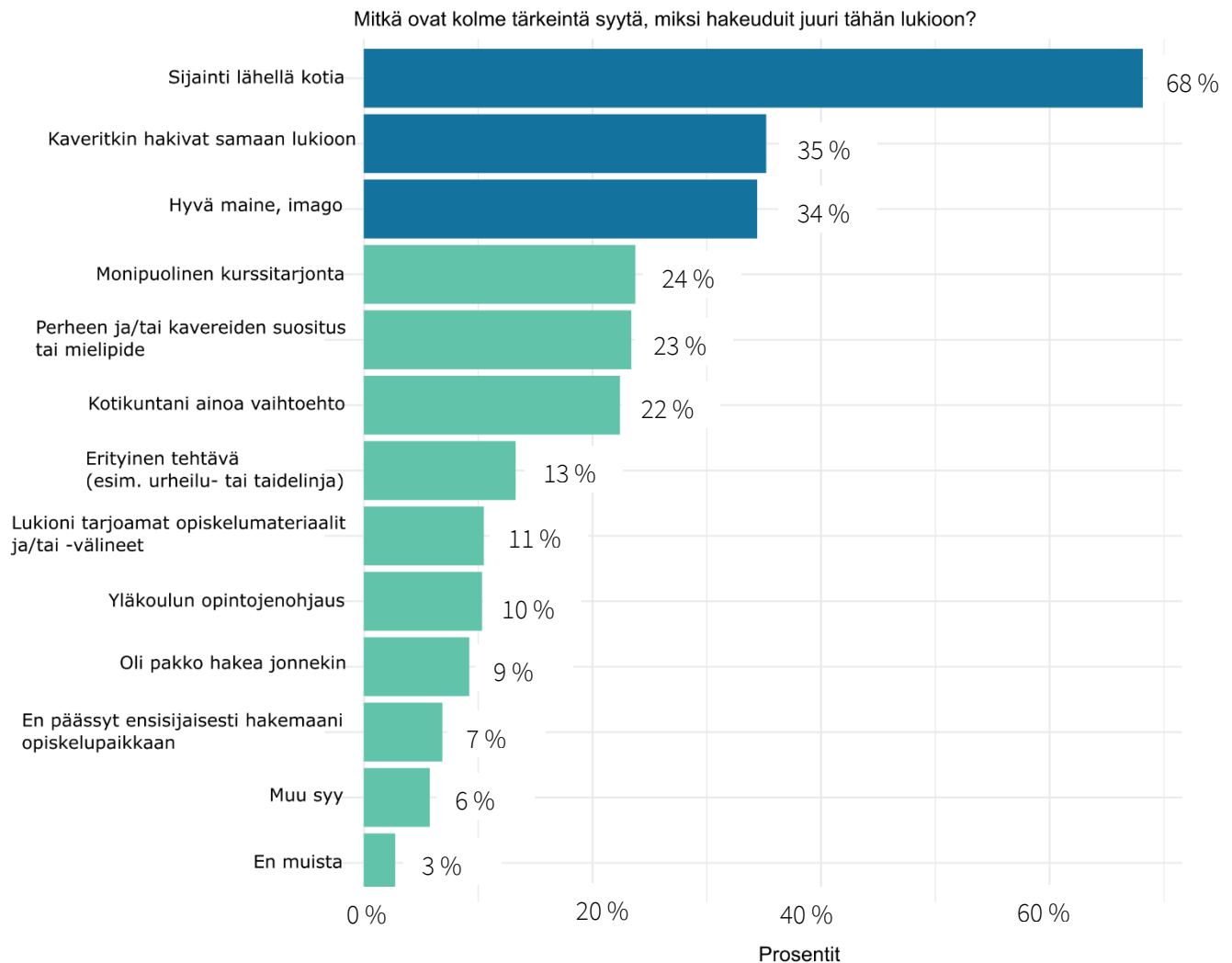

Näyttää siltä, että lukioon haetaan edelleen pääsääntöisesti yleissivistyksen sekä lisääjän toivossa tulevaisuuden suunnitelmien ratkaisemiseksi. Hyvät jatko-opintomahdollisuudet todennäköisesti viittaavat mahdollisiin korkeakoulujen jatko-opintopaikkoihin. Vanhempien suositus ja mielipide on suuremmissa arvossa verrattuna esimerkiksi opettajien, opinto-ohjaajien ja sisarusten suosituksiin, kun lukiolaiset ovat miettineet lukioon hakeutumista. Reilu viidennes ilmoitti lukion läheisen sijainnin olevan yksi tärkeimpiä syitä, kun he tekivät päätöksiä, mitä he aikovat opiskella peruskoulun jälkeen. Kavereiden osuus päätöksenteossa jää suhteellisen pieneksi. Voidaankin ajatella, että lukiolaiset pitävät lukiota paikkana, joka tarjoaa tulevaisuuden kannalta mahdollisuuksia, laajaa osaamista ja miettimisaikaa.

Kun lukiolaisilta kysyttiin, miksi he hakeutuivat juuri nykyiseen lukioonsa, ylivoimaisesti suosituin syy (68 %) oli lukion läheinen sijainti (kysymys a5; kuvio 3). Kavereiden hakeutuminen (35 %) sekä lukion hyvä maine ja imago (34 %) olivat toiseksi ja kolmanneksi tärkeimmät syyt. Yli 20 prosenttia vastanneista mainitsi syyksi myös monipuolisen kurssitarjonnan (24 %), perheen tai ystävien suosituksen (23 %) sekä sen, että lukio on heidän kotikuntansa ainoa vaihtoehto (22 %). Reilu 10 prosenttia vaikutti tekevän osittain päätöksen lukion erityislinjojen (13 %), opiskelumateriaalien (11 %) tai saamansa ohjauksen (10 %) perusteella. Osa koki joutuneensa hakemaan edes johonkin pakon edessä (9 %).

Lukiolaiset näyttävätkin valitsevan jatko-opintopaikkansa muun muassa lukion tarjoamien jatko-opintomahdollisuuksien perusteella, kun taas itse lukion valinta perustuu pääosin lukion ja kodin etäisyyteen, ystävyssuhteisiin sekä lukiosta välittyvään imagoon ja maineeseen. Vanhemmilla ja läheisillä on myös suhteellisen paljon painoarvoa silloin kun lukiolaiset tekevät päätöksiä tulevaisuutensa kannalta. Noin joka kymmenes ilmoitti opintojen ohjauksen olleen yksi tärkeimmistä syistä hakeutua lukio-opintoihin sekä tiettyyn lukioon opiskelemaan.

On ehdottoman tärkeää, että oppilaiden kanssa keskusteltaisiin tarpeeksi heidän tulevaisuuden mahdollisuuksistaan 9. luokalla ennen yhteishakua. Oppilaiden tulisi saada tarpeeksi tietoa kaikista mahdollisuuksista. Näin päätöksenteko olisi mahdollisimman tasapuolista ja perustuisi oppilaan omiin toiveisiin. Vanhempien samoin kuin oppilaitoksen henkilökunnan pitäisi pyrkiä puolueettomaan dialogiin, jotta oppilas pystyisi tarkastelemaan kaikkia vaihtoehtoja avoimesti ennen päätöksentekoa. Ohjauksen havaitseminen ja tiedostaminen voi kuitenkin olla haastavaa oppilaille, etenkin kun se tapahtuu oppilaitoksessa ja usein isoissa ryhmissä. Sitä, miksi huoltajan vaikutus on niin suuri verrattuna oppilaitokseen henkilökuntaan, voi selittää myös se, että huoltaja koetaan huomattavasti läheisemmäksi henkilöksi, jonka opiskelija itse haluaa ottaa keskustelukumppanikseen. Vastauksista ei kuitenkaan selviä, mikä on ollut vanhempien rooli heidän esittäessään oman suosituksensa tai mielipiteensä – esimerkiksi onko se ollut painostava vai kannustava.

Kuvio 3. Mitkä ovat kolme tärkeintä syytä, miksi hait juuri tähän lukioon? N = 3 056

Asuinpaikan ja lukion sijainnin merkitys lukiolaisten arjessa

Nykyisiin opintoihin hakeutumisen kysymyksistä käy ilmi, kuinka tärkeä lukion sijainti suhteessa lukiolaisen asuinpaikkaan oikein on. Tulosten mukaan vain harva (5 %) sanoo muuttaneensa lukion perässä (kysymys a7). Samoin yli puolet lukio-opiskelijoista ilmoitti asuvansa 5 kilometrin säteellä lukiostaan (kysymys a9b). Jos tarkastellaan lukiolaisten syitä lukioon hakeutumiselle, sijainnin merkitys kasvaa vastauksissa merkittävästi. Esimerkiksi joka neljäs (26 %) ilmoitti sijainnin olevan yksi tärkeimmistä syistä heidän päätökseensä hakeutua peruskoulun jälkeen lukio-opintoihin (kuvio 2). Sijainnin merkitys oli myös ylivoimainen (68 %), kun lukiolaiset perustelevat päätöksiään, miksi he hakeutuivat tiettyyn lukioon (kuvio 3). Merkittävä huomio on myös se, että noin joka viides (22 %) ilmoitti nykyisen lukionsa olevan ainoa heidän kotikunnassaan (kuvio 3).

Kun tarkastellaan kodin ja opiskelupaikan etäisyyksiä lukiolaisten asuinpaikkojen mukaan, huomataan, että näissä on eroja (taulukko 1). Kaikilla suuralueilla paitsi Etelä-Suomessa yleisin etäisyys lukion ja kodin välillä oli 1–3 kilometriä, kun Etelä-Suomessa se oli 5–10 kilometriä. Yli 20 kilometrin matka oppilaitoksesta asuinpaikalle on harvinaisempi Helsingissä ja Uudellamaalla (5 %) kuin muilla suuralueilla (noin 10 %). Yli puolet lukiolaisista ilmoitti asuvansa enintään 5 kilometrin säteellä lukiostaan, mikä näyttäisi pätevän kaikkiin suuralueisiin, joskin suuralueiden välillä on eroja (taulukko 1). Lukiolaisten asuinpaikalla sekä kodin ja opiskelupaikan välisellä etäisyydellä on havaittavissa riippuvuutta ($\chi^2(15) = 142,77$, $p < 0,01$).

Taulukko 1. (%)	Kaikki	Helsinki–Uusimaa	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Pohjois- ja Itä-Suomi
Matka					
0–1 km	12	13	11	8	17
1–3 km	28	36	19	26	26
3–5 km	18	17	18	18	20
5–10 km	18	15	24	20	12
10–20 km	14	14	15	17	10
Yli 20 km	10	5	13	11	14
Yhteensä	100	100	100	100	100

Taulukko 1. Kuinka pitkä matka on kodistasi (nykyisestä asuinpaikastasi) oppilaitokseen yhteen suuntaan? Vastaukset prosentteina (N = 2 693, $\chi^2(15) = 142,766$, $p < 0,01$).

Taulukossa 2 tarkastellaan kysymysten a4 ja a5 yksittäisten vastausvaihtoehtojen jakaumia asuinpaikkojen suuralueiden mukaan. Helsingissä ja Uudellamaalla sekä Länsi-, Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvista vastaajista noin 30 prosenttia ilmoitti lukion läheisen sijainnin vaikuttaneen osaltaan opintopaikan valitsemiseen, kun taas Etelä-Suomessa osuus oli vain 17 prosenttia vastaajista. Sijainnin merkitys juuri tietyn lukion valitsemisessa näyttäisi olevan suurin Helsingissä ja Uudellamaalla, missä 76 prosenttia oli valinnut tämän vaihtoehdon yhdeksi tärkeimmäksi syyksi. Pohjois- ja Itä- sekä Länsi-Suomessa osuus oli noin 70 prosenttia, ja Etelä-Suomessakin noin puolet valitsi oppilaitoksen sijainnin perusteella. Pohjois- ja Itä-Suomessa melkein 40 prosenttia oli myös valinnut lukionsa, koska se oli heidän kotikuntansa ainoa vaihtoehto. Vastaavat osuudet Helsingissä ja Uudellamaalla sekä Länsi-Suomessa olivat noin puolet vähemmän eli noin joka viides. Etelä-Suomessa vain 7 prosenttia valitsi tämän. Näyttäisikin siltä, että Etelä-Suomessa sijainnin merkitys opintoihin hakeutumisessa on pienempi kuin muilla suuralueilla. Tämä voi tarkoittaa muun muassa sitä, että lukioita on Etelä-Suomessa tarpeeksi paljon ja lähellä tai että Etelä-Suomessa lukioon hakeutumiseen liittyy jokin muu alueelle keskeinen syy, mikä ei ole havaittavissa muilla suuralueilla.

Taulukko 2. (%)	Kaikki	Helsinki–Uusimaa	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Pohjois- ja Itä-Suomi
Lukion läheinen sijainti (a4)	26	29	17	27	31
Sijainti lähellä kotia (a5)	68	76	52	68	70
Kotikuntani ainoa vaihtoehto (a5)	22	21	7	21	38

Taulukko 2. Sijainnin vaikutus nykyisen asuinpaikan suuralueen mukaan. Vastaukset ovat yksittäisiä sijaintiin liittyviä vaihtoehtoja (kysymykset a4 ja a5). Prosentit ovat [Kyllä] vastanneiden osuudet suuralueittain. Lukion läheinen sijainti (N = 2 695, Helsinki–Uusimaa N = 955, Etelä-Suomi N = 529, Länsi-Suomi N = 626, Pohjois- ja Itä-Suomi N = 585), *Sijainti lähellä kotia (N = 2 697, Helsinki–Uusimaa N = 957, Etelä-Suomi N = 529, Länsi-Suomi N = 626, Pohjois- ja Itä-Suomi N = 585), *Kotikuntani ainoa vaihtoehto (N = 2 696, Helsinki–Uusimaa N = 957, Etelä-Suomi N = 529, Länsi-Suomi N = 626, Pohjois- ja Itä-Suomi N = 584).

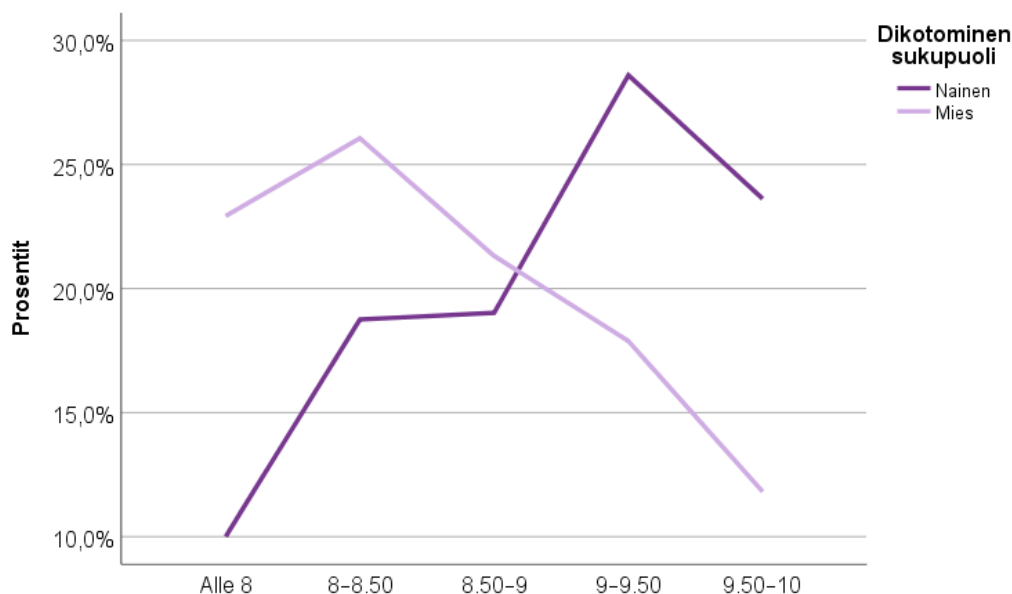
Sukupuolten välinen segregaatio on havaittavissa jo 9. luokan päättötodistuksessa lukioon hakiessa

Kun 9. luokan päättötodistusta tarkasteltiin dikotomisen sukupuolijaottelun mukaan, havaittiin eroja sukupuolten välisissä keskiarvoissa (taulukko 3, kuvio 5). Naisilla näytti olevan kaikista korkein 9. luokan lukuaineiden keskiarvo (8,88) verrattuna miehiin (8,50), muunsukupuolisiin tai niihin, jotka eivät halunneet ilmoittaa sukupuoltaan (8,44). Näyttäisi siltä, että sukupuolella on epäsuorasti vaikutusta myös opintomenestykseen. Koska muunsukupuolisten osuus on naisiin ja miehiin verrattuna niin pieni, se jää pois jatkotarkasteluista. On kuitenkin tärkeää tulevaisuudessa tutkia, kuinka sukupuolten monimuotoisuus kehittyy ja miten esimerkiksi muunsukupuoliset kokevat koulumaailman. Näin voidaan varmistua, että yhdenvertaisuus Suomen lukioissa toteutuu ja otetaan huomioon myös sukupuolikysymyksissä.

Taulukko 3.	N	minimi	maksimi	keskiarvo	keskihajonta	alakvartiili	yläkvartiili
Kaikki	3 027	4,00	10,00	8,71	0,76	8,16	9,30
Nainen	1 670	6,20	10,00	8,88	0,70	8,40	9,40
Mies	1 163	6,00	10,00	8,50	0,74	8,00	9,00
Muu*	103	4,00	10,00	8,44	1,13	7,86	9,30

Taulukko 3. Mikä oli lukuaineiden keskiarvosu yläkoulun päättötodistuksessa? *Muu-ryhmään on laskettu ne, jotka määrittivät itsensä muunsukupuoliseksi tai eivät tahtoneet ilmoittaa sukupuoltaan.

Seuraavaksi tarkastelemme miesten ja naisten yläkoulun päättötodistuksen jakaumia. Kahden otoksen t-testin mukaan miesten ja naisten 9. luokan keskiarvoilla on myös tilastollinen ero ($t(2831) = 14,14, p < 0,01$).

Cases weighted by Paino lukion suuralue, vuosikurssit 1-2 ja sukupuoli (Vipunen 2017-2018 yhteishakutilasto)

Kuvio 5. Mikä oli lukuaineiden keskiarvosu yläkoulun päättötodistuksessa? ($N = 2\,833, \chi^2(4) = 177,47, p < 0,01$). Prosentit on laskettu miehille (100 %) ja naisille (100 %) erikseen.

Kun tarkastellaan naisten ja miesten välisiä jakaumia, huomataan, että miesten osuus on suurempi opiskelijoista, joilla on alle 8 keskiarvo (kuvio 5). Samoin naisten osuus yli 9 keskiarvon opiskelijoista on miehiä huomattavasti suurempi. Dikotomisella sukupuolella näyttäisi olevan yhteys yläkoulun päättötodistuksen keskiarvoon ($N = 2\,833$, $\chi^2(4) = 177,47$, $p < 0,01$).

On vielä arvailun varassa, millä tavalla yläkoulun päättötodistuksen sukupuolittuminen vaikuttaa tulevaisuuden työmarkkinoihin. On kuitenkin tärkeää, että tähän puututaan ajoissa ja lukio-opiskelijoille tarjotaan riittävä tuki heidän opintoihinsa. Samoin muunsukupuolisten tilannetta tulee seurata, jotta Suomen lukiot pysyvät yhdenvertaisina kaikille.

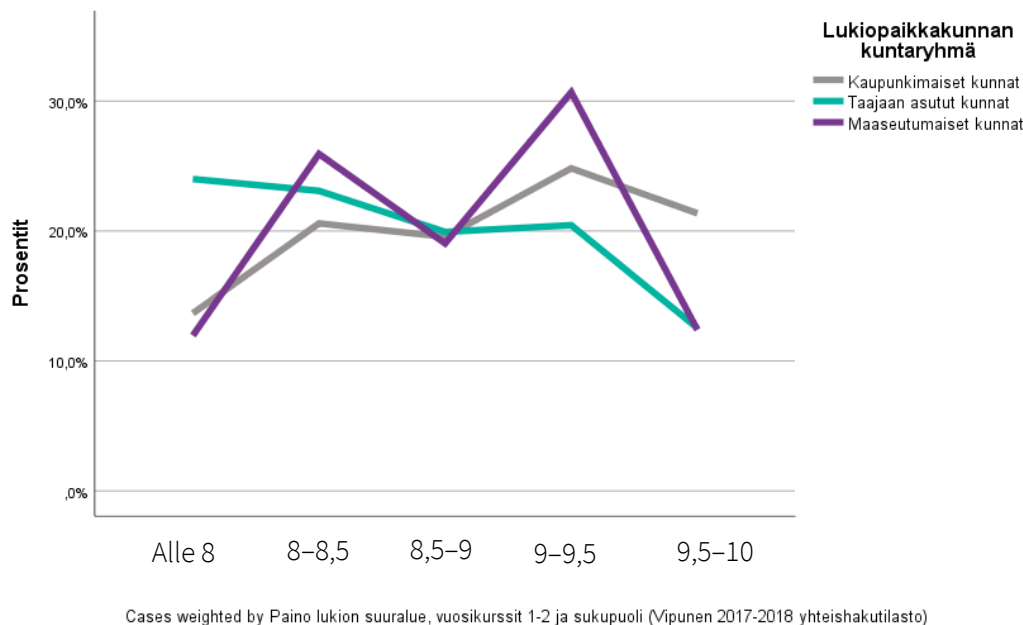
Aluetyypilliset erot 9. luokan päättötodistuksessa

Kun lukiolaisten 9. luokan päättötodistuksia tarkastellaan lukiopaikkakunnan kuntaryhmän mukaan, havaitaan, että niissä on eroja (kuvio 6, taulukko 4). Kaupunkimaisissa kunnissa melkein puolella (46 %) opiskelijoista keskiarvo oli yli 9, kun taas vastaavat osuudet taajaan asutuissa kunnissa olivat 33 prosenttia ja maaseutumaisissa kunnissa 43 prosenttia (taulukko 4). Khiin neliö -testin testisuureen mukaan 9. luokan päättötodistuksen keskiarvo on riippuvainen lukiopaikkakunnan kuntaryhmästä ($\chi^2(8) = 68,11$, $p < 0,01$). Myös keskiarvoissa oli pieniä eroja: kaupunkimaisten kuntien 9. luokan päättötodistuksen keskiarvo oli 8,78 (keskihajonta 0,75), taajaan asutuissa kunnissa 8,5 (keskihajonta 0,76) ja maaseutumaisissa kunnissa 8,67 (keskihajonta 0,75).

Taulukko 4. Mikä oli lukuaineiden keskiarvosi yläkoulun päättötodistuksessa? Lukiopaikkakunnan kuntaryhmän mukaan

Keskiarvo	Kaikki (%)	Kaupunkimaiset kunnat (%)	Taajaan asutut kunnat (%)	Maaseutumaiset kunnat (%)
Alle 8	16	14	24	12
8–8,5	21	20	23	26
8,5–9	20	20	20	19
9–9,5	24	25	20,5	31
9,5–10	19	21	12,5	12
<i>Yhteensä</i>	100 (N = 2 848)	100 (N = 2 059)	100 (N = 616)	100 (N = 173)

Kun jakaumia tarkastellaan erikseen, huomataan, että kaupunkimaisissa kunnissa suhteelliset osuudet ovat sitä suuremmat, mitä parempi 9. luokan päättötodistuksen keskiarvo on, kun taas taajaan asutuissa kunnissa yli 9 keskiarvojen suhteelliset osuudet ovat pienemmät (kuvio 6). Maaseutumaisissa kunnissa on kaksi huippua keskiarvojen 8–8,5 ja 9–9,5 kohdilla.

Kuvio 6. Mikä oli lukuaineiden keskiarvosi yläkoulun päättötodistuksessa? Lukiopaikkakunnan kuntaryhmän mukaan

Kysymykset: Nykyisiin opintoihin hakeutuminen

Kysymys a2. Valitsitko nykyisen lukiosi ensimmäiseksi hakutoiveeksi yhteishaussa?

Kysymys a3. Aloititko lukio-opinnot heti seuraavana syksynä peruskoulun päättymisen jälkeen?

Kysymys a4. Mitkä ovat kolme tärkeintä syytä, miksi hait opiskelemaan lukioon?

Kysymys a5. Mitkä ovat kolme tärkeintä syytä, miksi hakeuduit juuri tähän lukioon?

Kysymys a6. Mikä oli lukuaineiden keskiarvosi yläkoulun päättötodistuksessa?

Kysymys a7. Oletko muuttanut nykyisten opintojesi vuoksi toiselle paikkakunnalle?

Kysymys a8. Ei käsitellä tietosuojasyistä. Vastasit äsken, että olet muuttanut lukio-opintojesi perässä toiselle paikkakunnalle. Mikä oli EDELLISEN asuinpaikkasi postinumero?

Kysymys a9b. Kuinka pitkä matka on kodistasi (nykyisestä asuinpaikastasi) oppilaitokseen yhteen suuntaan?

Lähteet

1. https://www.stat.fi/til/khak/2017/khak_2017_2018-12-13_tau_001_fi.html (haettu 25.10.2019)
2. https://www.tilastokeskus.fi/til/khak/2017/khak_2017_2018-12-13_tie_001_fi.html (haettu 25.10.2019)
3. <https://vipunen.fi/fi-fi/lukio/Sivut/Pohjakoulutus.aspx> (haettu 25.10.2019)

OPISELUN JA KOULUTUKSEN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Lapinrinne 2, 00180 Helsinki

Y-tunnus: 0829910-7

posti@otus.fi

www.otus.fi

